Číslo 4. 1. února 1859. Běh 2.

Vychází 1., 10., 20. každého měsíce o 10. hodině. Expedicí se nachází u Roberta Veita v Nových alejích č. 116.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl., půll. 2 zl., celor. 4 zl. rak. č. S poštou: čtvrtl. 1 zl. 15 k., půll. 2 zl. 30 k., cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor: **Emanuel Meliš.**

Nakladatel: **Robert Veit.**

Píseň.

Ba jen ty oči naše
to oplakaly,
že jsme se milovali
a nedostali.

Nespadla proto ani
hvězdička s nebe,
neuvaď ani kvítek
pro mne a Tebe.

Ale ta radost moje
jak hvězdy se ztrácí,
a srdce moje tajně
pro Tebe krvácí.

Rudolf Mayer.

Popěvky.

I.

Letěl, letěl černý mráček,
chtěl sesýlat blesky;
neseslal je — kdož by rušil
v dolu mír nebeský?

Chtěl co dešť se spustit skalou
divě v dol květoucí,
a tu uslyšel ve skále
srdce mocně tlouci.

Ustal, přitulil se k srdci
to jím nezamítlo —
vescle na modrém nebi
sluníčko vysvitlo.

II.

Mdlou jsem položila hlavu
v sadě na zelenou trávu,
smutné oči, němý ret
zasypal mi s stromu květ.

Jaro je, vše květe všude —
ach, snad také jaro bude
jako v těchto dolinách
v srdce mého pustinách!

S . . .

Slovo o taneční hudbě.

Podává doktor *August Ambros.*

(Pokračování.)

Tempo je dosti mírné, harmonie v celku jednoduchá, někdy bohatá a silná, v kodě až po effektech lapající, bassy jsou samostatně vedeny. Slavnostné valčíky podržely tuto formu až do dvacetiletí. Skladatelé neopovrhali tím, když takovéto essence (tresť) dvanácti zpěvů do světa poslali. Sám Bedř. Schneider, ano Schneider, skladatel „Posledního soudu“ vydal tance, ježto ve své jednoduchosti velmi zajímavé tahy v sobě obsahují; avšak jsouce za tance považovány elektricky právě neučinkují. I také dobrák starý Jirovec podal na př. 24 Allemandů, které dětinskou radostí vynikajíc, zajímavé a jaré jsou. Schiedermeier, co skladatel kostelní hudby (pro ves) znamenitý (aneb spíše pověstný), složil téměř co Hummel pro národní redoutní sál v Linci jedenáct valčíků s triy. Vyšlyť, může-li se z notového tisku a z úpravy souditi, okolo r. 1816—1820 z umělecké a průmyslnické písárny Linecké. Podivuhodným způsobem mají samostatný úvod, jenž se téměř podobá asi Schiedermaierovu Kyrie. Mimo tyto nemůžeme zde ještě důstojnějšího pěstovatele taneční hndby jmenovati, než asi Jana Štiku, ředitele kůru Tejnského chrámu v Praze, jenž od r. 1816—1830 svět četnými valčíky, kvapíky, polonaisy atd. oblažil, a takřka skladatelem Pražského vznešeného světa byl. Sešit valčíkův oznamuje na př. na titulním listu v dobré Meidingrovské francině: „Six Walzes (sic!) avec coda exécutés a l'occasion des piques-nuques que les seigneurs ont donnés à la salle du bain 1818.“ (Šest valčíkův s kodou provozovaných u příležitosti besedy, jižto dávali pánové v sále lázenském r. 1818.) Avšak on se nespokojil vždy se šesti toliko valčíky, nýbrž přivedl to až také na deset kusův s obligatní poštovkou a podobnými oslavami. Sám Diviš Weber, ředitel Pražského konservatoria, neopovrhl v tomto galantním slohu komponovati. Ostatně je to charakteristické, jak patrně jeví se úmysl těchto učených skladatelův, by se jednou

s obvyklé výše dolů snížily. Chtíce státi se prostonárodními, stanou se vytřelými, prázdnými, sprostými a až k chudobě jednoduchými. Větším dílem činí tyto tance na nás dojem, jehož naznačnje xenie: „Co jest nejstrašnějšího ze všech strašných věcí? — pedant, jenž dostav roupy, stane se rozpustilým a lehkým zbožím.“ V ohledu tom nepřekonána je skladba K. M. Webera: „Vyzvání k tanci“ (Aufforderung zum Tanze). Vše, co jen německý tanec poetického, rytířského, půvabného míti může, je v těchto líbezných melodiích vyjadřeno. Od nevinného milkování, od půvabného kolísání až k bouření bachantické rozkoše, ježto se však hned cudně mírní a tiší, od lahodného čtveračení až k milostnému slovu lásky, vše to se tam nachází. Divukrásný a důmyslný je úvod k Andante a první úvod k valčíku, od něhož se chudoba ducha, natužený, drzý pathos pozdějších Straussových valčíkových introdukcí mocně liší *). Jak známo napsal K. M. Weber „Vyzvání k tanci“ co brillantní kus pro piano. H. Berlioz ho instrumentoval a v nejvnadnějším spůsobu utvořil z něho nápodobně brillantní kus pro orchester. Valčíkům pozdějšího času (1820 atd.) dostalo se poznenáhla více vzletu a života. Nejlepší přehled poskytuje nám sbírka, ježto r. 1823 v Leidesdorfu u Vídně pod jmenem „Karneval“ vyšla. P. Pixis, K. Černý, H. Payer, Schoberlechner, Preisinger, Pensel, Voříšek a vydavatel sám tam přispěli; — také František Schubert podal valčík, jenž mezi ostatní směsicí kdákající drůbeže těchto valčíkův co zlatý bažant vypadá. Také Leopoldina Blahetková vydala co opus 26. u Josefa Černého ve Vídni bravourní valčíky, z jejichžto plnohmatných podstat a pestrých notových figur buď pouhá chudoba ducha vykukuje, neb z nichžto ženská sentimentalnosť na jevo se dává. Do času oněch skvělých dnů (vlastně večerů) v sále u Apolla náleží též plodný Vídensko-Pražský taneční skladatel, jehožto jmeno se již proto potomstvu zachovati nemohlo, anto je Němci vysloviti nedovedli — jmenoval se Krch. Týž Josef Antonín Krch vydal četné sešity valčíkův, sedm až osm čísel obsahujících mimo kodu; jeden sešit však vydal na světlo pod zvlášťním titulem „Aglaja-Walzer“, ježto tištěny jsou u Diabelliho, Haslingera, Artaria, Sauera, Weigela a Leidesdorfa ve Vídni. Valčíky tyto jsou charakteristickým prostředním členem mezi starším dětinoprostým a mezi novějším, bohatším a skvělejším spůsobem Vídenských valčíkův. Jsouť už velmi jaré a nikoliv chudé na vynálezčího ducha a jsou plny ještě veselostí, jížto se kanibalsky dobře vede. Jeví se v nich cosi Straussovského. Úplná reforma u věci nastala však podivuhodnými valčíky od Františka Schuberta. Schubert, jsa syn z lidu, dovedl pro nezkalenou rozkoš života svých krajanů, pravé, spůsobné a ušlechťující tóny nalezti. Dosti podivuhodny jsou časem se vynořující melodie, v nichžto nejtrudnější melancholie a nejvřelejší touha dojímavým spůsobem vysloveny jsou.

(Pokračování.)

*) Neschopnost J. Strausse, by vhodný úvod sám vynalezl, jeví se v jeho valčíkách „Wiener Damentoilettenwalzer“ (op. 40) patrně tím, že první andante ouvertury k „Tellu“ od Rossiniho trochu zkrátil, změnil (a zmrzačil) a ji za introdukcí užil.

Jan Křtitel Vaňhal.

Stručný životopis, sděluje *Jos. Leop. Zvonař*.

(Pokračování.)

Jak známo, přýštila se veškera hudba z Italie do krajin ostatních a uváděla se vždy a všady ráda za vzor. Zde jak dříve kostelní, tak později divadelní hudba nejdále dospěla.

Kostelní záležela nejvíce v kontrapunktickém umění, později jen v umělkování, které ovšem o vybroušenosti a bystrosti ducha skladatele svědčilo, s účelem svým ale se minulo. Za času toho byla o nápěvu ve smyslu našem malá zmínka.

Divadelní v tom čase již hezky byla pokročila, i sobě vládu nad kostelní byla osvojila, tak že zponenáhla nápěv všecko ostatní potlačil. Jak dříve pro kontrapunkt na zpěv se nedbalo, tak nyní pro zpěv na vše ostatní se zapomnělo. Ani ti, co kontrapunktu, ani ti, co nápěvu jediné hověli, nebyli na pravé cestě. Spojením obého v jeden celek dalo se teprvé docíliti výsledků, z jakých se v dílech všech mistrů předposlední doby těšíme.

Spojení toto počal Haydn; Mozartem dosáhlo nejvyššího stupně. On se v spůsob tento tak vpravil, jako žádný jiný mistr po něm, tak že mu skoro hříčkou bylo, nejdůmyslnější kontrapunktické úlohy v nejvolnějším slohu uváděti.

Ve všech dřívějších skladbách, ať byly již pro orchester, neb jen pro několik nástrojův, panoval více méně ten spůsob, že jeden hlas hlavní zpěv vedl, k čemuž ostatní jen přizvukovali. Tak na příklad v kvartettách první housle. Slovútní mistři, Haydn a Mozart, každému nástroji k samostatnosti dopomohli, tak že každý pro sebe ve zvlášťním svém zpěvu a nikoliv ve službě jiného šel.

Jak výborně se jim to podařilo!

Vaňhal psal docela ve zvyku svého času. Držel se svědomitě obvyklých, pro každý kus hudební vytknutých forem, anižby se mu bylo kdy zachtělo, něco na nich měnit. Že mu na důmyslnosti nescházelo, jest jisté;

skladby jeho chovají dosti míst, z nichž nadaný duch prosvítá; jak to přijde, že se dále neodvážil? Mnozí kritikové vytýkali mu spěšnosť jakousi v dílech jeho a mělkosť. A proč? Pohřešovali bezpochyby kontrapunktické umělecké kousky, dle kterých pouze aneb nejvíce nad cenou hudebních skladeb se rozhodovalo, a byli to bezpochyby přívrženci oné školy, která jediné v kontrapunktu všecku spásu umění hledala.

Že dlouho myšlénku nehledal, aniž dlouho se rozmýšlel, by tu, jež mu napadla, napsal, není ještě onou zlopověstnou kvapností.

Všecky myšlénky jeho přicházely od srdce a tudy zase k srdci šly. Nebyla to pouhá náhoda, že tolik ctitelů si získal. Něco muselo vězet v skladbách jeho, za kterou příčinou k sobě vábily. Byly to velké ony tři cnosti, které mnohému nynějšímu dílu chybí: líbeznosť a přirozená plynnosť zpěvu, totiž ohnivosť a živosť.

Jesť to zajisté podivný úkaz, že Vaňhal při vší své nadanosti, vzdor všelikým v hudebním umění Mozartem a Beethovenem zavedeným novotám, slohu svému věren zůstal.

Žeby jako mnohý z jeho souvěkých umělcův každé novotě a změně v hudbě co zatvrzelec byl se na odpor stavěl, nelze ani pomysliti; spíše se namane důmínka, jestli z přesvědčení slohu tomu věren nezůstal?

Uvážíme-li, s jakou pečlivostí na líbezný nápěv ohled bral, jej vždy co hlavní věc považoval, nabude důmínka tato skoro uskutečnění a vede k jiné, totiž jestli Vaňhal, skládaje takto, nechtěl zůstati populárním.

Ať již jesť tomu tak nebo jinak, poznáváme ve Vaňhalovi jednoho z výtečníkův a z nejpověstnějších i nejznámějších skladatelů. Nové dráhy ovšem nerazil, aniž převrat v hudebním světě spůsobil; účinkoval ale v smyslu nejlepším v duchu svého času, neboť nepoužil pouze času a jeho vkusu; nýbrž mu i sám ku předu pomáhal, tak jistě že mnohonásobně nahradil, co jako půjčku byl přijal, a tak všeobecný kapital nejen pojistiti, ale i rozmnožiti pomáhal. A jestli to, jež mu ke cti slouží, že vloh a oblíbenosti právě jen takto byl vynaložil, tím více chvalitebné jesť, že vzdor všech lichotivých lákadel, meze přírodou mu vytknuté, dosti úplně a skromně poznal, tyto nepřekročil, a proti přirozenosti své dále a výše nebažil, nýbrž v oboru jejich to, co mu uloženo bylo, věrně a dobře vykonal.

Jaké oblíbenosti Vaňhal co skladatel v komorním slohu nabyl, bylo již podotknuto. Skladby jeho pro kostel nedosáhly tak velkého rozšíření, neboť nejvíce pro jistá místa, jako kláštery a p., aneb na dožádání zvlášťních osob skládány byly, a tak se více majetností jednotlivců staly.

(Dokončení.)

Neznámá pěvkyně.

Lablache, onen tučný, dobrý a spolu prostomilý i důvtipný Lablache, býval, jak známo, miláčkem Angličanův. Mnozí dokládají, že jeho otylosť nemálo přispěla k vydobytí náklonnosti této; jiní opět mají za to, k čemuž arcif i my přisvědčujeme, žef jediné jeho prostomilá povaha, jakož i čtveračivá, veselá mysl k dosažení vítězství tohoto největší dodala váhy.

Roku 1839 měl Lablache mladého vlaského kavalíra, milování hodného člověka s rusými vousy a modrýma očima za svého žáka, kterýž nezřídka v nesnázích býval, ježto čítal dvacet let a million ročních důchodů. Kdybyste ho byli slyšeli zpívat při pianu arii z „Náměsičnice“, bylibyste jej měli za bledou, velmi útlou, melancholickou lady: tak bílou měl pleť a tak tenounký hlas.

Jednoho dne vstoupil signor Giovanelli do komnaty k Lablacheovi. Vypadal zasmušile a zamyšleně.

„Což je Vám,“ tázal se ho pěvec, „jste churav? či jste nemohl úlohu, již jsem Vám dal, plným hlasem vyzpívat? Aneb jste zdědil o million více, než můžete spotřebovat?“ — „Nikoli“, odvece Giovanelli, „nic takového mne nermoutí.“ — „Proč jste tak skoupozvuký?“ — „Nudím se!“ — „Vy se nudíte? Vy — nejbohatší signor vlaský a tak mlad! Vy, jenž máte v držení zámek, jehož cimbuří se dotýká oblak a jehož pata v modrých vlnách řeky Adoury se koupá?“ — „Bohatství nečiní spokojeným a šťastným. Srdce, jehož nic nezaneprazdňuje, v brzku se stane ledem!“ — „Přisámbůh! signore, štěstí se Vám nesmí nedostávati; avšak neměl-li byste od téhodne, co se nacházíte v Londýně, již nějakou vášeň v srdci nositi?“ — „Vášeň? jakž jsem k ní měl přijíti? Neumímť ani slova anglicky, nemámť jiného přítele než Vás, a mám-li se Vám přiznati, není to ženská, co by měla srdce mé zaneprazdňovati.“ — „Co tedy hledáte, pane?“ — „Anjela, bytosť, obklíčenou tajnostmi, již bych tak z povzdálí milovati mohl, jakož milujeme slunce se zlatými paprsky, toto brillantní světlo nebeské koruny... Přál bych si, aby — bez jejího vědomí — duch můj s ní se obíral, aby jí byla duše má pravou bratrskou láskou, tak čistou, jakož jesť láska nebeských kůrů, oddána.“ — „Rozumím Vám, Vy básníku, žádáte sobě lásku beznadějnou.“ — „Chci“, odvece melancholický Vlach, „aby přeludy mé nikdy nezmizely; chci, aby ta, jížto obětuji toto němé zbožňování, nikdy nevystoupila z tajemného závoje, jenž ji zahalovati bude, jako starověké augury; neboť, ach! při žádné pozemské kráse.... není dokonalosti.“ — „Ba arciť, pane, přeju Vám mnoho štěstí k růžobarevnému přeludu, jehož hledáte.“

Co Lablache tato slova povídal, přebíral se signor Giovanelli v listech památníku, jenž ležel na stole.

„Ach, můj milý“, zvolal náhle, „jaká to výborná kniha!“

Mladý blouznílek spatřil skutečně výborné album, vázané v aksamitě a ve zlatu s vytlačenými květinami, se záponou uměle pracovanou. Čtvero rubínů nejjasnější skvělosti třpytilo se na čtyrech rohách, a z hebounkých listů páchla líbezná vůně, příjemná směs myrhy, resedy a fialek.

Na první stránce byla napsána rukou ženskou slova: „A mio maestro di musica“ (Mému učiteli hudby)' „Probůh“, zvolal hrabě, „od koho máte toto album?“ — „Od jedné mé žákyně.“ — „Jak se jmenuje?“ — Lablache se rozmýšlel: „Její jmeno nemohu jmenovati.“ — „Jakáž pošetilosť, k čemuž takové opatrnosti?“ — „Pane, bez dovolení nelze mi jmena svých žákyň vyjeviti, zvláště pak ne větroplachu Vašeho stáří, krásnému a nestálému co motýl, zamilovaný do všech růží.“ — „Vaše mlčelivosť ještě více mě dráždí. Je hezká?“ — „Ah, co se toho týče... výborná!“ — „Její vlasy?“ — „Rusé!“ — „Její oči?“ — „Modré.“ — „Je velká?“ — „Ano, její zrůst velebný, má překrásné zuby a ducha, půvabnosť... toť něco znamenitého!“ — „Je provdána?“ — „Nikoliv, ona je svobodna.“ — „Toť ji musím vidět, jí se dvořit, a bude-li se mi líbit...“ — „Vzal byste si ji?“ — „Bez pochyby.“ — „Pošetilosť! ona je ustavičně vznešeným příbuzenstvem vázána, to by Vám ji nikdy nedalo.“ — „Myslíte?“ — „O tom jsem přesvědčen. Jsouť zde překážky, jež nelze překonati.“ — „Ach, nechtež mi ji jenom jednou, jen jedinýkrát vidět.“ — „Což kdybych svolil k tomu, ukázati Vám ji, přisahal byste, že se k ní nebudete nikdy blížiti? a že se spokojíte tichým zbožňováním, o němž jste právě mluvil?“ — „Přisahám, a na důkaz toho opustím zejtra Londýn.“

* * *

U večer uvedl Lablache hraběte do skvělého koncertu. Když vstoupili, již slavnosť byla počala. Sál byl na všech stranách naplněn. Všecko mělo upiaty zraky na rusovlasou dámu, v oděvu velmi jednoduchém, neboť na hlavě měla jenom věnec z modrých chrp. „To je ona!“ řekl Lablache. — „O bell' alma inamorata!“ (O krásná, milovaná duše!) zvolal u vytržení mladý Vlach, a po celý večer zůstal v extasi.

Druhého dne odejel do Venecie. Rok na to shledal se opět s Lablachem v Paříži.

„Nu!“ pravil onen, „a moje neznámá?“ — „Vy tedy pořád na ni myslíte?“ — „Pořád, jestiť to spanilý obraz, jejž někdy ve snu vidím. Pak ji zdobí obraznosť má nejbohatším rouchem, odívá ji purpurem a vkládá jí demantovou korunu na hlavu. Jesť ještě pořád Vaší žákyní?“ — „Ještě pořád; jestiť výbornou pěvkyní, ale od té doby, co jsem jí neviděl, zařídili jí domácnosť... ona se vdala!“ — „Ona se vdala!“ pravil šlechtic s hlubokým vzdechnutím, „toť škoda; tak spanilá dáma, tak svěží a milá jako ona, měla by, jako botanikovi překrásná květina, jížto se dotknoutí neopovažuje, drahou býti.“ — „Jste ještě pořád básníkem, pane?“ — „Zda-liž to má vada, jestliže století jím více není? Básnictví jesť láska ku kráse, vážnosť a úcta vznešených předmětův, nejvýmluvnější všech proseb, vchod ducha a srdce.“

Vlaský kníže strávil zimu v Paříži. Mluvíval často o neznámé pěvkyni, často tiskl s úctou rty svoje na listy vkusného památníku; avšak ach! každý sen má svůj konec. Skutečnosť, toto vážné dítě, ježto se každou zničenou illusí sílí, zmocnila se jeho duše. Vrátiv se do Vlach, oženil se tam se snědou princeskou, která dostala 10 zámkův a rozsáhlé krajiny za věno, jako ony priucezny v báchorkách.

Roku 1844 hodlal se sprostit obyčejného způsobu života, i chtěl ukázati své paní Francouzsko. Cestoval skrze město Eu, ubíraje se do Paříže. Zde uviděl shromážděné množství; radostné pokřiky naplňovaly vzduch, váleční trouby zavznívaly. U prostřed shromážděných knížat a vznešených dám spatřil mladistvou paní, již ihned poznal.

„Můj Bože!“ vzkřikl, „toť ona, žákyně Lablacheova, má neznámá pěvkyně!“ — „Co je Vám, pane?“ tázala se ho úzkostlivě jeho paní. — „Nic, můj anjeli, na mou česť.“

Nato přiblíživ se k jednomu důstojníku, pravil k němu třesoucím se hlasem: „Pane setníku, nemohl byste mi říci jmeno této dámy?“ — „Ta v růžových šatech, v bílém klobouce?“ — „Ano, zrovna ta.“ — „Pane“, odvece setník udivenému knížeti, „račtež přec smeknouti; dáma, kterouž pozorujete, jmenuje se: Viktorie, královna Anglická!“

Jan Zach.

Novella ze života českého hudebníka.

(Pokračování.)

„A takovou chvíli si prožil?“

„Ano, a mnozí jiní též podobných, ba znamenitějších prožili, ač zkušenosť žádné stopy po sobě v nich nezanechala. Leží to v krvi. Můj život byl posud velmi prostý a jen jediná, v jiných očích snad nepatrná událosť jím zatřásla.“

„Což to nějaké tajemství, že si se posud o tom nezmínil.“

„Naopak. Mlčel jsem, poněvadž to příliš obyčejná událost, a pouze mně důležitá pro mocný dojem, jejž na mne učinila, kdežto jiný by ji snad netečně byl obešel a dávno na ni zapomněl.“

Vypravoval pak celou příhodu, kteráž jej z mládí byla potkala.

„Obraz hořícího stromu a bleskem raněného, upáleného pod ním chlapce mne nikdy více neopustil, a pokud se pamatují, dotknula se ona hromová rána i mé vlastní duše, roznític mysl mou a neustále v srdci mne pálíc. Zdá se mi nepouhou náhodou, alebrž soužením, že právě tenkráte milovaný náš učitel Černohorský u nás se objevil. Jakž ti povědomo, vrátil se výtečný ten mnich tenkráte právě z Italie a navštiviv přítele, po němž po léta toužil, cestou do Prahy v tétéž chvíli ku kostelíku došel, když nejprudší liják se spustil. Ukryl se před deštěm na schůdkách otevřeného kůru, a má podivná mu hra na varhany v té době, při takové nehodě zbudila zvědavost jeho, takže až na kůr vystoupil a ještě více prý se podivil, vida tmu v kostele a pak ustrašené dva hochy jako před strašidlem ubíhati. Jmeno ujce mého mu nebylo cizé. Odebral se tedy k známému učiteli na nocleh a pomocí jeho jsem se dostal do Prahy. Tam jsem se stal jeho žákem a věř mi, že nemám vyšších přání na světě než abych mistra svého pochopil a návodů jeho používaje očekáváním vyhověl, jež o mně má. Zde taky jsem poznal, kterak jsem byl prohloupil zanedbáním houslí a znova jsem se jich chopil. Varhany člověk nemůže s sebou nositi, zachce-li se mu právě s hudbou pohovořiti. Daleko jsem to ovšem s houslemi ještě nepřivedl, ale i ten trochet mého umění mi už valně prospěl. Ovšem, kdybych se státi mohl varhaníkem, bylo by přání mé dovršeno, není však prázdného místa, neboť potřebí v kostele jenom jednoho varhaníka ale houslistů více. Takž jsem se stal prozatím houslistou u svatého Havla a u svatého Martina též vypomáhám, což mi aspoň tolik vynáší, čeho chudý muzikant potřebuje. Zbývá mi při tom s času pomýšleti na to, co hlavním vlastně mým účelem jest.

(Pokračování.)

FRIDLOVSKÝ JOSEF.

Opět zhasla na obzoru hudebním velká a jasná hvězda, kteráždto mnohá leta jasnou září svítila. Hvězda tato jest znamenitý virtuos na klarinet J. Fridlovský.

Fridlovský Josef, narodil se dne 11. lipna 1777 u sv. Markéty blíže Prahy. První jeho učitel ve zpěvu a na housle byl Vodička, učitel z blízké vesnice Ouhonic, čacký to hudebník a ve svém oboru velmi důkladný. Příroda obdařila mladistvého Josefa čarokrásným, téměř půl třetí oktavy zaujímajícím sopranovým hlasem, neboť dovedl vyzpívať beze vší obtíže třikrát čárkované vysoké **c** a z nouze mohl i altové ano v dolejší poloze ležící přednášeť. A jaká to zvláštnosť jevila se jeho hlasu? Ještě v 16. roku jeho stáří nezměnil se hlas jeho. Nejebse, první klarinetista v Pražském divadelním orchestru, vyučoval ho klarinetu a bassetnímu rohu, anto se již dříve na pianu a dechovým nástrojům byl naučil. V krátkém času dosahl Josef na svém nástroji takové obratnosti, že byl s to přijmouti první místo u harmonie městské gardy. Jeho chvalná pověst vnikla i do sídelního města Vídně, což mělo za následek, že r. 1802 při divadle „An der Wien“ engažován byl, v kterémžto skvělém kruhu umělcův dlouhou řadu let za nejkrašší ozdobu považován a ještě před několika lety za skvostnou reliquii nezapomenutelné a bohužel uplynulé doby považován byl. Plný, jemný, ohebný, zvonkovitý, mocně imponující stříbrozvuk, něžný, lahodící srdce, pronikající přednes a největší jistota v bravurních figurách všeho druhu jakož i portamento a všechny odlíčenosti (nuance) přednesu nedají se líčiti. V adagiu rozplynul se cit a duše jeho; v allegru byl co odvážný k slunci se vznášející orel. A jakby neměly tyto výtečné vlastnosti odměněny a oceněny býti v umění milovné Vídni? Brzy stal se miláčkem všech pro všemocné vnady Polyhymnie tak vřele zaujaté obyvatele sídelního města a každý se snažil, získati si ho za učitele. Při všech velkých koncertech v nejvznešenějších privatních kruzích zúčastnil se jeho talent, jenž s největší skromností a s roztomilou účinností spojen byl; ano byl často tak šťasten, že J. V. kardinala arcivévodu Rudolfa „alla camera“ doprovázel. Sám nejvyšší hofmistr téhož prince, hrabě Ferdinand z Troyeru, náležel k jeho nejlepším žákům, kteří svému mistru k největší cti sloužili. Když se bylo ve Vídni hudební konservatorium zřídilo, byl okamžitě za professora ustanoven, a ústav tento má mu za mnohé výborné žáky děkovati. R. 1822 obdržel dekret k cís. kr. dvorní kapeli a stal se r. 1832 skutečním členem jejím. Fridlovský zemřel 14. ledna, zanechav po sobě 8 dětí, z nichžto Antonín nyní virtuos na klarinett při dvorním divadle, pak zpěvačky Eleonora a Marie chvalnou zmínku zasluhují. Po Fridlovském zůstalo 15 vnuků, k nimžto též náleží prima donna Pražské opery M. Fridlovská.

Pokoj popeli jeho!

Redaktor.

FEUILLETON.

Z Prahy.

Opera. Tyto dni opakována byla zpěvohra „Fra Diavolo“ a operettka „Zasnoubení při svítilnách“, o nichžto ničehož nám nezbývá podotknouti, leč že správně provedeny byly. Dne 29. ledna provozovala se opera „Sicilianské Nešpory“ od Verdího. Ponechávajíce sobě stručný obsah její na podruhé, dlužno nám se o tom zmíniti, že Verdi operu tuto pro Akademii imperiale složil a že jmenovitě za času Pařížské výstavy se skvělou úpravou dávana jest. Též v opeře této hraje vražda a smrť hlavní roli — jak ta již titul oznamuje. „Sicilianské nešpory“ provozovaly se v Německu na dvorním divadle v Stuttgartě, kdež musa Verdiho jaksi velké obliby dochází.

— Mozartovo requiem. Dne 24. ledna odbývalo se u křižovníků za zesnulého p. hraběte Kristiana Waldšteina slavné requiem od Mozarta. Ačkoliv údové hudební jednoty a členy divadelního orchestru spolu účinkovali a obsazení dosti silné bylo, přec se v bezakustickém chrámu síla orchestru vyvinouť nemohla. Solové party byly v rukou sl. Ferlesové (Sopran), sl. Panaotovičové (Alt) a pánů Emmingra (Tenor) a Strakatého (Bass), kteří vespolek důstojným svým přednesem chvalně účinkujícím orchestrem mocný dojem tohoto arcidíla co nejprospěšněji zvýšili. — Pobádá mne tato příležitosť, bych několik slov více promluvil o tomto slavném díle, které v oboru svém co nedostižené tu posud stojí. Bylť to poslední zvuk nejútlejšího srdce, poslední vzdech nejkrásnější duše svého století! Bylť to poslední kámen k chrámu dospělosti V. A. Mozartovy, jehožto obrovské velikosti a velebné kráse pozdní ještě věkové kořiti se budou. Skladba ta náleží do nejposlednější doby umělecké činnosti Mozartovy, do roku 1792. V témže roku psal „Kouzelnou flétnu,“ kterouž si teprv všeobecné známosti získal a „Tita“, kteroužto operu pro Pražské divadlo ku slavnosti korunování císaře Leopolda složil. — Ačkoliv známo, jak requiem toto povstalo, přec snad některým milovníkům hudby bude vítáno, když jeho vznik v krátkosti podotknu. Již před rokem žádal neznámý*) člověk ve jmenu jakéhosi vysoce urozeného pána, jehožto jmena objednatel zatajil, Mozarta, aby napsal requiem, k jehož dohotovení si čas určiti a honorár ustanoviti mohl. Mozart ustanovil si krátkou lhůtu čtyr neděl a honorár 100 dukátů, kteréž mu cizinec hned vyplatil s doložením, že si pro requiem v určený čas přijde. To vše připadalo Mozartu velice podivné a často byl vídán v hlubokem přemýšlení. Započal se vší pilností svou práci, ale dílem jinými myšlenkami jsa poután, dílem přetržen již tenkráte slabým zdravím jen pomalu pokračoval. Síly jeho již tehdáž počaly mizeti, často mu tušení blízké smrti duši hnětlo a přílišné namahání právě v této době jej často tak zemdlelo, že dalším odpočinutím se opět zotaviti musel. Titus, právě v tu dobu objednaný, klesající jeho síly zase poněkud občerstvil, a ze zádumčivosti jej na nějaký čas vytrhnul. Když Mozart konečně z Prahy do Vídně zpět se navrátil, dostavil se opět u něho onen neznámý a žádal objednané requiem. Tu se teprv Mozart zcela oddal této práci, ale neustále mu na mysli tanulo, že náhrobní tento zpěv sám sobě skládá. Den ode dne síly jeho jak večerní stíny se tratily, ale pramen, z něhož svá nesmrtelná díla čerpal, přec nevysýchal. Jak by se byl ještě naposled obrovsky až k nebi vztýčil, ještě vzdor vždy zrůstající tělesné slabosti nevadnoucí jeho duch se zvěčnil v nesmrtelných zvucích, které nás vedou v nevídané kraje, kde soudní den nad námi vzchází a s celou hrůzou okamžiku tohoto, jako i s blahou nadějí v milosrdenství Boží chvějící se duši naplňuje. Kým by ohromná těmto zvukům vdechnutá síla nezatřásla, a koho by zas neukonejšila v ten nejsladší sen o životě budoucím! O zajisté každého, kdo skladbu tu slyšel! V celém díle panuje ta polotemná barvitosť, kteroužto se vznešenosť přiodívá. Jakou mocí Mozart všemi prostředky vládnul, ukazuje téměř sestavení nástrojů, jak se dle nutnosti idey podalo; sbor foukacích nástrojů sestává jen ze dvou bassetních rohů a 2 fagottů, hlubší obou zvučnost a temná — jejich barvitosť nejlépe se hodily k tomuto žalozpěvu, bujnost klarinettů zženštilá jemnost flét a materiellní obce mohly celku jenom škoditi, velmi spořil s trouby a bubny, a jen kde pathos silněji vystupuje, tu v spojení s posauny tím mocněji zavznějí, aniž by jemnějšími lesnicemi byly mírněny! Nalézá se mnoho chyb v instrumentací (k. př. str. 45. takt 6. (v partituře Breitkopf a Härtel 1801) str. 114, takt 4—5. str. 120, takt 3, str. 130, takt 1, a mnoho jiných) a to jen z té příčiny, že nepochází vše z mistrova péra, nýbrž z péra kapelníka Süssmayera ve Vídni. Na některých místech Mozart jen motivy udal, které Süssmayer dohotovil, jenžto často Mozartem o díle tomto mluvil a lépe snad než každý jiný v myšlenky jeho se vpravil. Arciť je skoro pravdě nepodobno, když tento ve svém psaní taky uvádí, že od verše „judicandus homo reus“ atd. Dies irae, Sanctus, Benedictus a Agnus Dei — všechno jeho prací jest. Však buď tomu jakkoliv, p. Süssmayer si i tím nejmenším podílem o toto dílo zásluhy získal. Krutá hodina, která mistra velikého navždy tomuto světu odejmouti měla, vždy blíže postupovala, až se konečně dne 5. prosince 1791 duch jeho v nadpozemské říše povznesl, odkudž jej Bůh k zvelebení umění byl seslal. Ještě na smrtelné posteli si dal podať partituru requiem, prohlídl ji ještě jednou, poslední slza v milostném jeho oku se zasvítila a blednoucí rty šeptaly: „Vždyť jsem to přec povídal, že to jen sám pro sebe píšu!“ — Tak se rozloučil s uměním a se světem nejnadanější muž svého století jenž našeho národu velice si vážil a často říkával: „Čechové mně přec nejvíc rozumějí.“

— Beseda ku prospěchu národního divadla došla dne 24. ledna skvělého výsledku. Sál na Žofíně změnil se v kouzelný palác v němžto dámy místa milostných vil zaujímaly. Jaký to vkus? jaká elegance a nadhera. Naproti vchodu třpytila se stříbrem se lesknoucí a květinami okrášlená poprsí JJ. MM. císaře a císařovny, velký sal byl bílé a růžově, menší bílé a červeně ozdoben, místnosti pod galeriemi okrá-

*) Z důkladného proskoumání přišlo na jevo, že onen neznámý mnž byl komorník Leutgeb, jenž ve jmenu svého pana hraběte z Waldsee requiem u Mozarta objednal.

šleny byly bílými zlatem protkanými draperiemi, co zatím mezi okny viděli, byli uměle malované výkresy květin. Na levé straně velkého sálu vypínala se Terpsichora, musa tance, jsouc obklopena košíky květiny nesoucími; v menším sále nacházela se též socha tanečnice. Zábava byla velmi živá a nenucená, jsouc osvěžena precísně provedenou hudbou orchestru vojenského řízením pana kapelníka Ješka. Návštěva byla velmi četná. Mezi přítomnými hosty nacházelo se mnoho doktorů, professorů, umělců a notabilit české literatury. Společnost rozešla se teprv o 6 hodinách z rána. Lze se nadíti, že také druhá beseda dne 7. února hojně navštívena bude.

— V neděli dne 13. února bude se dávať ve prospěch pana E. Tauwitze, nadaného skladatele a kapelníka stavovského divadla, opera „Kouzelný střelec“ v jazyku českém, v nížto jak známo slečna Mína Medalova co Agatha vystoupí. Obsazení je následující: Anežku zpívať bude sl. Gaučova, Maxe pan Bachmann, Kašpara pan Strakatý, Kuna pan Schwarz, člen divadla v Sibini, Mnicha pan Eilers a Ottokara pan Peták. Lze se nadíti, že obecenstvo Pražské, ježto dobře zná zásluhy pana beneficianta, zajímavé toto představení četně navštíví.

— Slečna Mína Medalova engažována jest se značným platem do Frankfurtu nad Mohanem, kdež také slečna Chaloupkova, žákyně paní Podhorské, velkého dochází uznání.

— Skladatel opery „Anna von Landskron“ pan J. Mest slavil dne 18. ledna sňatek s dcerou Marquarta, hostinského v Stuttgartě.

— Jan N. Škroup, ředitel kůru u hlavního chrámu Páně sv. Víta, uvedl v hudbu hymnu na papeže Pia IX., jejížto původcem jest kardinal arcibiskup Dr. Wiseman v Londýně. Vynešením kardinala arcibiskupa Vídeňského od 27. prosince 1858 uvedena bude tato hymna s hudbou Škroupovou do škol a bude se zpívati 1. dne 5. května na narozeniny J. papežské Svatosti papeže Pia IX., 2. dne 16. června, jakožto v den výroční památky jeho vyvolení za papeže, kteréžto slavnosti dle „Directorium off. div.“ slaveny a lidu v neděli před tím oznámeny býti mají.

— Nový kapelník stavovského divadla p. Vilém Jahn, jenž místo Nesvadbovo zaujme, jest narozen v Rakouském Slezsku a obdržel své hudební vzdělání v Holomouci na útraty arcibiskupa, svobodného pána ze Sommeran. Svou uměleckou dráhu nastoupil r. 1852 co kapelník v Temešváru. Roku 1856 byl kapelníkem v Záhřebu, kdež učitelské místo ve škole zpěvácké Horvátha převzal. Rok na to dostal se za kapelníka do Amstrdamu, pak do Pešti a konečně do Krakova. Prodlévaje v Pešti, zasnoubil se tam s koloraturní zpěvačkou Tély Rosovou.

— Věhlásný náš virtuos, pan Alex. Dreyschock, dostal od ředitelství abonnementních koncertů ve Frankfurtu nad Mohanem pozvání, by tam dne 31. ledna v koncertě účinkoval. Jak se dovídáme, přijal p. Alex. Dreyschock ono pozvání a mimochodem řečeno, bude slavný mistr též v koncertě konservatoria Pražského spoluúčinkovať.

— Sebraných spisův J. K. Tyla od činných nakladatelů Kobra a Margrafa vydávaných vyšel sešit 40tý. Upozorňujeme vážené odběratele na tyto krásné spisy, ježto i mnoho novell ze života hudebnického, n. př. Pouť českých umělcův, Bláznivý houslista, Láska básníkova nachází, podotýkajíce při tom, že veškeré spisy as 53 sešitů obsahovati a zajímavou biblioteku tvořiti budou.

— Pan E. Tauwitz uvedl v hudbu některé sbory, ježto se v dramatu „Hána“ od F. V. Jeřábka nacházejí.

— V stavovském divadle zkoušen byl hlas velmi nadané operní žákyně konservatoria, slečny Alojsie Blažkovy, ježto u přítomnosti hraběte Nostice, rytíře Bohuše a jiných pánů arii z „Figarovy svatby“ přednášela. Slečna A. Blažkova má krásný, zvučný, objemný a velmi příjemný hlas, jenž vycvičen byv skvělou budoucnosť jí zaručuje.

Nové hudebniny. Nákladem R. Veita v Praze vyšly: Romance pour le piano par F. Neumann, brillantní avšak lehký salonní kus pro piano v ceně 68 kr. rak. č.; dále Neapolitanische Volksreise pro piano a cello neb housle od Fr. Bacha op. 3 v ceně 1 zl. 5 kr. r. č! pak Ungarische Volkswcise pro piano a cello neb housle od Fr. Bacha op. 4, v ceně 96 kr. rak. č. Oba kusy vynikají pěknou melodií a obratným provedením. Odběratelům Dalibora sleví se na dotčených kusech třetina.

(S) Budějovice. Náš ředitel kůru a spolu městský kapelník, pan Jan Ployhar, zemřel dne 10. ledna a byl velmi slavně pohřben. V chrámě zpívány byly za něho smuteční sbory od gymnasiálních žáků pod vedením p. Eila, učitele zpěvu a od zpěváckého spolku direkcí pána A. Novotného. Dne 14. ledna odbývalo se za něho requiem od Mozarta, při čemž všeckni zdejší hudebníci, jakož i hudbomilové z Krumlova, Třeboni, z Hluboké, Římavi atd. spolu účinkovali. Pro toto uprázdněné místo vypsala městská radda konkurs v oznamovateli Pražských Novin, a lze se nadíti, že místo toto nějaký mladý, čilý a důkladný hudebník dostane, neboť plat ředitele kůru u nás jest dosti značný, ano výnosný.

(S) Chrudim. Předešlý týden byl v sezení našich obecních starších dosavadní varhaník pan František Horálek, absolvovaný žák Pražského konservatoria, na uprázdněné místo ředitele kůru povýšen. Místo varhaníka zůstane na čas prázdné, an při stavbě kostelní varhany rozebrány byvše, na jaře s velkou opravou znova postaveny budou.

(K. A.) Hlinsko. (Kostelní hudba.) Doufám, že snad „Dalibor“ rád uslyší zprávy o stavu hudby na venku, neboť venkov spojen s hlavním městem, tvoří celek. Praha arciť srdce, venkov údy mohútného těla. Miluje-li Dalibor celý národ, musí též i údy nejen srdce milovati. Stav hudby u nás jest dosti potěšitelný porovnáme-li jej dílem s jinými místy dílem s poměry zdejšími. Hudba kostelní nalezla v účinlivém řediteli kůru p. Fr. Veselském pečlivého pěstitele. Neníť věcí snadnou pěstovati hudbu kostelní, když nestává stálých

hudebníků kostelních ani zpěváků, vyjma několik zdejších a okolních pp. učitelů, když nestává i jiných pomůcek. Ředitel choru jest pouze na sebe a na svou účinlivou snahu odkázán. Vážený p. Veselský osvědčil neunavenou píli a snahu zvelebiti hudbu kostelní, získal ochotných hudebníků i zpěváků, a tak možná, že každou neděli i ve svátek uslyšíme zpívanou mši. Hlavní zásadou k dokonalému vývinu hudby kostelní jsou varhany, kteréž se v špatném stavu nacházejí. I též zde se utvořila společnost hudebníků pro hudbu příležitostní. Měli jsme příležitost v minulém letě se vícekráte přesvědčiti, že by se lehce hudebníkům těmto podařilo zdařilé hudební kusy provozovati, kdyby odložili povrchnou pouze snahu, kteráž jim pouze pro výdělek káže hráti. Mnoho se docílí horlivou snahou, kdyby i okolnosti dosti nepříznivé byly.

(Š) Králové Hradec. Pod řízením pana Stiblíka, učitele na hlavní škole, zřizuje se zde zpěvácký spolek, jemuž každý od srdce zdar a rozkvět přeje. Ostatně bylo by žádoucno, kdyby i jiná města česká příklad tento následovaly, neboť zpěv přispívá velice k ušlechtění srdce a mravů. Kéž by přání naše našlo hojného ohlasu!

(J. W.) Nové Benátky. Dne 27. ledna b. r. dala se zde slyšeti rodina Elstner-ova a líbila se velmi, odebravši se odtud dne 28. do Lysé a napotom do Brandýsa nad Labem, zamýšlí také Prahu navštíviti.

Drážďany. Dne 25. ledna provozovala se zde ponejprv nová 5aktová opera „Diana von Solange“ od velkovévody Arnošta Saso-Koburgského. Děj této opery je ze 16. století, představujíc spor o portugalskou korunu. Opera ta došla velké pochvaly a také provedení její bylo výborné. Zvláště vyznamenala se paní Burde-Neyova v titulní úloze a Ticháček (Čech) co markýz z Varsalu.

Krakov. Nejslavnější nyní virtuos na cello pan Servais (Servé) přibyl sem z Varšavy a bude zde koncertovať.

Milán. Nová opera „Simon Boccanegra“ od Verdiho dávala se zde dne 25. ledna a propadla docela.

Nový-York. Nadaný pianista Arthur Napoleon dává zde koncerty.

Paříž. Mozartova opera „Svatba Figarova“ došla v divadle „Théatre lyrique“ tak velké obliby, že i v italském divadle provozována bude. Ostatně přicházejí Mozartovy skladby velmi do mody. Paříž bude míti také Mozartovu ulici a sice bude Rue de Sentier, kdež skladatel Don Juana bydlel, jmenem tím pokřtěna.

Petrohrad. Zdejší zpěvácká Akademie provedla v prvním svém koncertě „Ráj a Peri“ od Schumanna, jehož skladby po Beethovenovi zde nejvíce obliby docházejí.

Štyrský Hradec. V Offenbachově operettu „Zasnoubení při svítilnách“ došli hojné pochvaly slečny Lisová a Kropová z Prahy, kteráž poslední svou koloraturu hlasu skvěle osvědčila.

Turin. Divadlo Victor Emanuel otevřeno bylo operou „Hugenotti“, při nížto přes 100 hudebníků účinkovalo.

Vídeň. Pianista Jace dával zde dva koncerty s chvalným prospěchem, a uspořádá na rozloučenou dne 30. t. m. poslední svůj koncert. Taktéž uspořádá zde téhož dne pianista Möszner z Petrohradu v Saloně u Bösendorfra Matinée musicale. — Dne 1. února bude se na dvorním divadle ponejprv provozovať opera „Růže Kastilská“ od Balféa.

Dur a moll.

(Polská národní hudba.) Polská národní hudba je věrným zrcadlem mravní bytosti lidu. Nejvýše stojící píseň je polonaise, taneční to pochod. Dva nejznamenitější tohoto druhu jsou polonaise Košciuszkův aneb: „S bohem“! od roku 1792 a polonaise Ogińského aneb: „Labutí zpěv“ od r. 1793. (Rozdělení Polska.) Dříve se nezpívaly, až za časů králů z domu Saského. Na to následuje mazur, píseň a tanec to rolníků mazurských, jenž se však stal oblíbeným tancen elegantního světa v rozličných odrůdách a lokálních barvách; dvě nejznamenitější politické písně jsou: mazur Dabrovského a mazur třetího května (konstituce od r. 1791). Krakowiak v dvoučtvrtním taktu, jenž v novějším čase znárodněl, je tlumočníkem lásky; napotom píseň žencův, váleční to píseň Krakovanů z poslední vojny. Ze svého rodiště Krakova rozšířil se všude tento tanec. V Ukrajině panuje dumka, ježto spolu národní hrdiny opěvuje; v Litevsku jsou oblíbeny dajna a rouda, plny něžné melancholie.

(Rossini a studující). Rossini zanášeje se v Paříži komponováním opery „Hrabě Ory“ měl souseda, jenž celý den ano i větší část nocí strašlivým způsobem na pianě se pachtil. Když to již Rossini déle snésti nemohl, odebral se k sousedu, jehož neznal tázaje se ho, zdaž by mu nemoh přenechati svůj pokoj v šestém poschodí se nacházející. Dám Vám 200 franků a ponechám Vám osm dní času, byste se vystěhoval a mezi tím časem piana se nedotkl. Soused, jsa chuďas, studující, s jásotem přijal výminku, a Rossini se taktéž z toho radoval. Tři dni trvalo příjemné ticho, čtvrtý den ale harcoval studující opět strašlivě na pianě. Rossini spěchal okamžitě k němu na horu a upomenul ho na jeho přípověď: „Ona přišla! Ona přišla!“ zvolal mladík. Zde máte svých 200 franků, nevystěhuji se; neboť na proti mně bydlí krásná sousedka; a jakmile hraju, objeví se u okna.“ Rossini viděl, že se zde ničeho dělati nedá; aby ale poněkud umírnil své strasti hudební, dal studujícího svého znamenitého přítele zdarma piano vyučovať, aby tento zamilovaný mladík podruhé aspoň falešně nehrál.

Listárna. Následkem četných reklamací, které z Čech a z Moravy docházejí, vidíme se nuceny podotknouti, že nesprávností tou vinny jsou některé poštovní expedice, nikoliv ale expedice; neboť se každý exemplar Dalibora mnohokrát reviduje. Panu A. D. v Luži. Škola pro flétnu bude Vám odeslána, jakmile ji obdržíme. Panu J. H. v Jistebné. Dalibor na rok 1858 je rozebrán; prenumerace Vaše platí tedy na půl leta s dodáním 20 kr. r. čísl. Pánům J. F. a P. R. v Klobouku. Totéž prosíme od Vašnosti.

Tiskem *Antonína Renna* v Praze, v Kolovratské střídě „u tří líp.“